

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 40/1976-77 med anledning av ltm Lasse Wiklöfs m.fl.lagmotion angående upphävande av 6 § 2 och 3 mom. landstingsordningen för landskapet Åland.

Landstinget har över ovannämnda lagmotion inbegärt lagutskottets yttrande.

Landstingsordningen för landskapet Åland av den 7 maj 1923 stadgade i 5 § att, förutom andra, "ledamot vid landskapsnämnden icke var valbar till landstingsman." Landstingsordningen av den 14 mars 1951 stadgade däremot i den ovannämnda 5 § motsvarande 7 § att "Landshövdingen, lantrådet och lantrådets ställföreträdare samt tjänsteman vid länsstyrelsen och landskapsnämnden må icke vara landstingsman". Motivet till att det ansetts möjligt för ledamot av landskapsnämnden att samtidigt bekläda ett mandat i landstinget hade uppenbarligen varit att det vid denna tidpunkt såväl i Sverige som i Finland och även i andra länder var möjligt för ledamot av riksdagen att bekläda regeringsuppdrag.

Vid början av höstsessionen 1970 motionerade emellertid ett antal landstingsmän om sådan ändring av landstingsordningen att landstingsman, som valts till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen skulle för den tid detta uppdrag varar frånträda sitt landstingsmannaupdrag. Lagutskottet har inhämtat att motionen i sak icke rönt stort motstånd inom landstinget. Den 21 december 1970 skedde ärendets tredje behandling, varvid landstinget med 19 röster mot 6 beslöt antaga lagmotionen. De landstingsmän, som röstade emot förslaget torde till alldeles övervägande del ha omfattat den åsikten att själva saken var värd stöd men att man icke borde föregripa arbetet och beslutsfattandet inom den kommitté, som redan fått i uppdrag att förbereda en revision av landstingsordningen.

I landskapsstyrelsens framställning året därefter med förslag till ny landstingsordning för landskapet Åland ingick det nya stadgandet utan annan motivering än hänvisning till landstingets ovannämnda beslut.

I Sverige är det icke längre möjligt för medlem av regeringen att samtidigt bekläda ett mandat i riksdagen. I Finland är detta däremot fortfarande möjligt men medlem av statsrådet får ej vara ledamot av utskott. Lagutskottet har noterat, att man visserligen har ansett det vara värdefullt och främja en bättre växelverkan mellan regering och riksdag om medlemmar av statsrådet bevarar sin plats i riksdagen och sålunda torde icke heller i Finland medlemskap av statsrådet ha berättigat en riksdagsman till befrielse från riksdagsmannavärvet men att man å andra sidan också nödgats

konstatera, att det i praktiken har visat sig rätt svårt för en regeringsmedlem att med full kraft deltaga även i parlamentets arbete.

På Åland, med vårt ofullständigt utvecklade parlamentariska system, kunde det kanske varanågot mera värdefullt med möjligast intima samarbete mellan landstinget och landskapsstyrelsens ledamöter än annorstädes, där regeringen utgått från en homogen majoritet i parlamentet och alltså inte alltid utgör en "samlingsregering" med inslag av både majoritet och minoritet, men å andra sidan har ju ledamot av Ålands landskapsstyrelse full rätt att yttra sig vid landstingets plenum och har sålunda i stort sett samma möjligheter som en landstingsman att deltaga i behandlingen. I omröstningar och i vissa andra former av landstingsarbetet är däremot ledamot av landskapsstyrelsen givetvis förhindrad att deltaga.

Utskottet har sålunda konstaterat att problematiken med regeringsmedlems upprätthållande av parlamentsmandat nu likasom under tidigare år kan diskuteras med argument såväl för som emot. Lagutskottet har dock stannat för att föreslå förkastande av motionen.

Stadgandet i 6 § landstingsordningen, som ju är av "grundlagsnatur" har varit i kraft med stöd av en betydande landstingsmajoritet endast ett fåtal år och stadgandet har icke i praktiken medfört olägenheter, som icke på annat sätt hade kunnat avhjälpas. Arbetet i landsting och landskapsstyrelse har under årens lopp ökat i så hög grad att det också i våra förhållanden kan vara ifrågasatt om en person har möjligheter att framgångsrikt sköta såväl ett mandat i landstinget som ett i landskapsstyrelsen. Slutligen kan man notera, att de principer, som avspeglar sig i berörda stadganden i landstingsordningen står i god överensstämmelse med ett modernt synsätt på en breddning av den parlamentariska (politiska) ansvarigheten för skeenden inom samhället.

Med hänvisning till det ovan sagda får utskottet värdsamt föreslå

att Landstinget skulle besluta förkasta
1tm Lasse Wiklöfs m.fl.hemställningsmotion
om upphävande av 6 § 2 och 3 mom. landstingsordningen för landskapet Åland.

Mariehamn den 13 april 1977.

På lagutskottets vägnar:

Jan-Erik Lindfors

ordförande.

Närvarande i utskottet: ordföranden Lindfors, viceordf. Andersson, ledamöterna Dahlman och Berg samt ersättaren Bergroth.